

Гра-драматизація як форма позакласної роботи з англійської мови

Світлана КОВАЛИШИНА,

вчитель англійської мови

Сучасною школою накопичено величезний досвід освітньої роботи з іноземної мови, що є складовою єдиного навчально-виховного процесу. Позакласну роботу з англійської мови можна розглядати як систему різних за змістом, призначенням та методикою проведення освітньо-виховних заходів, що розширюють межі обов'язкових навчальних програм.

Завданнями позакласної роботи з англійської мови є:

- вдосконалення знань, умінь і навичок, набутих на уроках англійської мови;
- розширення світогляду учнів;
- розвиток творчих здібностей, самостійності, естетичних смаків особистості;
- виховання любові та поваги до людей свого рідного краю і країни, мова якої вивчається.

Важливим чинником успішного виконання цих завдань є врахування психолого-педагогічних особливостей навчання іноземної мови на різних ступенях. Знання властивостей особистості того чи іншого віку дає можливість правильно визначити зміст і форму позакласної діяльності з англійської мови [1, с. 279].

У методичній літературі та практиці школи традиційно розрізняють три форми позакласної роботи: індивідуальні, групові та масові. Основу такого розподілу становить ознака кількісного охоплення учасників. Наголошуючи на нечіткості розуміння поняття масовості, В.І. Шепелева пропонує розрізняти форми позакласної роботи з іноземної мови за організаційно-структурною ознакою. Відповідно вона вважає групові форми організаційно-структурними формами, а індивідуальні та масові – неструктурними [там само, с. 282].

Індивідуальна позакласна робота проводиться з окремими учнями, які готують повідомлення і доповіді про країну, мова якої вивчається, знаменні дати і події, видатних людей, розучують вірші, пісні, уривки з літературних творів іноземною мовою, виготовляють наочні посібники, оформляють стінгазети, альбоми, стенди тощо. Індивідуальна робота може проводитися постійно або епізодично.

Групова форма позакласної роботи має чітку організаційну структуру, відносно постійний склад учасників, об'єднаних спільними інтересами. До

цієї форми належать різноманітні гуртки: розмовні, вокальні, драматичні, перекладачів, філателістів, позакласного читання тощо. Деякі методисти рекомендують організовувати для учнів усіх класів розмовні та хорові гуртки, для учнів старших класів – літературно-перекладацькі та країнознавчі. Позитивно зарекомендували себе комбіновані гуртки, де поєднуються різні види діяльності, наприклад, розучування пісень та підготовка інсценівок, позакласне читання і перегляд діяльностей із подальшим обговоренням переглянутого. Заняття в гуртках зазвичай проводяться регулярно.

Масові форми позакласної роботи не мають чіткої організаційної структури. Вони охоплюють такі заходи, як вечори художньої самодіяльності, фестивалі, конкурси, карнавали, тематичні вечори і ранки тощо. Ці заходи проводяться епізодично [1, с. 281–282].

Враховуючи вікові та психологічні особливості розвитку учнів молодшого віку, великий інтерес викликає граматико-педагогічна організація навчання англійської мови, яка повністю орієнтована на дію.

За свідченням психологів, навчальна діяльність у початковій школі набуває специфічного змісту, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів дітей цього віку, їхньої поведінки, емоційно-вольової та мотиваційної сфер, своєрідним характером діяльності та мовлення. На цьому віковому етапі становлення особистості молодшого школяра навчальна діяльність є домінуючою. Вона у відповідний спосіб зумовлює трансформацію психіки дитини, що охоплює всі психофізіологічні особливості її розвитку, і об'єктивно потребує врахування їх під час визначення змісту навчання. Тому зміст навчання має бути спрямований на те, аби підтримувати в дітей інтерес до навчання. А як навчати

є задачею вчителя, який повинен намагатися застосовувати різноманітні методи, засоби, аби бажання і прагнення дітей до пізнання нового не зникли.

Домінуючими психологічними властивостями особистості молодших школярів є такі: підвищена емоційність, важлива роль образів у сприйманні та запам'ятовуванні нової інформації під впливом емоційних вражень і сильних переживань, які сприяють ефективнішому засвоєнню навчального матеріалу. Водночас говоріння – складний вид мовленнєвої діяльності, оволодіння яким потребує застосування прийомів навчання, спрямованих на формування мовленнєвих умінь говоріння, всебічний розвиток особистості. Згідно з поглядами І.О. Зимньої, «мовна діяльність є процесом активного, цілеспрямованого, опосередкованого мовою і зумовленого ситуацією спілкування, взаємодії людей між собою» [2, с. 93].

У сучасних дослідженнях драматизація розглядається як самостійна технологія для засвоєння тем (В.А. Караковський), структурний елемент іншої технології (Н.Ф. Коряковцева, Є.С. Полат), педагогічно організована гра (Н.П. Анікєєва, А.Б. Воловик), засіб і технологія виховання (С.Р. Фейгінов, Н.Є. Щуркова), технологія позакласної роботи з іноземної мови (А.М. Утехіна), педагогічний засіб формування комунікативної культури майбутніх учителів (З.А. Побежимова), одна з форм представлення творчого проекту [3, с. 5].

Питання особливостей навчання іншомовного говоріння на основі драматизації розглядали зарубіжні вчені (Г.Болтон, Р.Віа, С.Голден, Дж.Імкамп, Дж.Ладус, М.Шеве, Е.Целікас, Ш.Уеселз), які вважають драматизацію перспективним засобом для вдосконалення процесу оволодіння цим видом мовленнєвої діяльності.

Узагальнюючи ідеї згаданих науковців, можна стверджувати: гра-драматизація – це ефективний засіб формування вмінь говоріння у школярів, що

спрямовується на формування іншомовної комунікативної компетенції.

Найважливішим завданням учителя є розвиток дитини, її художня освіта, естетичне виховання, а іноземна мова як предмет відіграє в цьому важливу роль. Захоплюючий світ вистав, пісень, ігор, імпрізацій, імітацій допомагає вчителю у формуванні та розвитку мовної компетенції, вирішенні завдань естетичного виховання, розвитку творчих здібностей дітей. Драма близька дитині, бо динамікою, дією нагадує світ гри, в якому вона живе. Це те, у що ми залучені в повсякденному житті, коли стикаємося з різними ситуаціями. Діяльність, що стимулює нашу уяву, пробуджує почуття і надихає грати різні ролі, може називатися драмою. Під час вивчення англійської мови драматизація перетворює простий груповий урок на приємне заняття, звільняючи учнів від побоювань бути незрозумілими або незрозуміючими.

Тож необхідно використовувати гру-драматизацію на ранньому етапі роботи з молодшими школярами. Адже основна діяльність цього періоду – гра. Діти інстинктивно пов'язують себе з усім, що відбувається навколо. Це їхня природна тенденція виражати і вбирати новий досвід. У зв'язку з цим можна стверджувати, що де ж, як не в драмі, використовувати їхні здібності до гри. Спілкування учня з учителем на основі гри та мистецтва робить його яскравим і незабутнім.

Спільна справа допомагає учителю і його учням стати односторонніми, а значить:

- руйнується непорозуміння між ними;
- вчитель позбувається домінуючого ставлення;
- створюється атмосфера довіри, поліпшуються стосунки вчителя з учнями;
- діти стають вільніші, розкутіші, впевненіші в собі;
- діти вчаться працювати в команді, толерантніше ставитися один до одного;

– формується почуття взаємодопомоги та відповідальності за свої знання;

– ситуація успіху спонукає дитину до подальшої діяльності;

– гра пробуджує творчу фантазію.

Драма, без сумніву, допомагає розвинути в учнів мовну компетенцію, навіть, якщо мовна підготовка дітей не відповідає достатньому рівню. Беручи участь у спектаклі, діти слухають, чують і розуміють один одного. Сценічне дійство допомагає зрозуміти сенс того, що відбувається, і в результаті в глядачів розвивається мовна здогадка. Важливим моментом у розвитку вимови й фонематичного слуху є використання музики та пісень. Музика надає настрої виставі, а пісні сприяють розвитку в школярів почуття мови, допомагають активізації лексики. Музичний ритм допомагає легше засвоїти граматичні структури. Розучування коротких і нескладних пісень із частими повторами дає змогу закріпити не тільки слова, а й правильні артикуляцію, вимову звуків, наголос, ритм. Сцена привчає дітей до чіткої мови, правильно оформленої граматично, інтонаційно й фонетично. У результаті:

– збагачується й активізується лексичний запас;

– ліквіднуються прогалини граматичних структур;

– освоюється новий граматичний матеріал комунікативним шляхом;

– коригуються вимова та інтонація, формується фонематичний слух;

– поліпшуються аудитивні навички шляхом занурення в мовне середовище;

– розвиваються всі види мовленнєвої діяльності;

– підвищується мовна компетенція.

Драматизація дає змогу творчо вправляти і розвивати найрізноманітніші здібності й функції: мову, інтонацію, увагу, пам'ять, спостережливість, увагу, асоціацію, технічні та художні здібності (робота над оформленням сцени, створенням бутафорії, костюмів, декорацій), руховий ритм, пластичність тощо. Завдяки цьому розвивається творча особистість дитини, її емоційна сфера; симпатії, співчуття, моральне почуття; виховується здатність перевтілюватися в інших, жити їхнім життям, відчувати їхні радість і горе.

Вчителі не повинні боятися свого непрофесіоналізму з погляду режисури та драматургії, тому що мета постановки – не створення театрального шедевра, а залучення дітей до творчого процесу навчання мови. Створюючи за допомогою дидактичних прийомів ситуації для спілкування, близькі до реальних, учителі ліцею, які займаються гуртковою роботою з молодшими школярами, використовують додаткові засоби, фрагменти діафільмів, слайди, листівки, фотографії. Під час виконання вправ ми намагаємося орієнтувати учнів не на переказування, а на говоріння, особливо, коли у мовця є певне мовне завдання. Використання ігрової ситуації, рольової гри, драматизації на уроці, під час яких учні набувають досвіду мовного

спілкування, посилює емоційне сприйняття матеріалу. Можливість говорити не від свого імені, а від імені персонажа, роль якого виконує учень, позбавляє страху видатися смішним, допомагає уникнути незручності, тривоги.

Учням молодших класів подобається розучувати римування, лічилки, вірші, відгадувати загадки, співати англійських пісень, грати в різні ігри, готувати забавні сценки, особливо з ляльками, тощо.

На початковому етапі навчання зацікавленість дітей у предметі відіграє особливу роль. Цінним прийомом навчання є прийом інсценівки.

Основу цього прийому становлять такі принципи:

а) особлива підготовча робота не проводиться (написання сценарію, заучування ролей тощо);

б) інсценівка здійснюється безпосередньо на занятті, на завершальному етапі;

в) матеріалом для інсценівки є тільки відомий усім учням матеріал;

г) дітям надається повна свобода вибору мовних засобів для реалізації обраної теми;

д) під час розподілу ролей треба прагнути того, щоб кожний школяр одержав роль.

У міні-спектаклі можливою є участь учителя в ролі казкаря або ведучого. Він підключається до роботи в тому випадку, якщо виникла нестандартна ситуація або, наприклад, діти значно відхилилися від сюжету твору. Педагог також регулює участь сильних і слабких учнів. Природно, що постановка не є самоціллю, а лише послуговує інтересам засвоєння програмового матеріалу, допомагаючи створити ситуацію, в якій бажання мовленнєвої діяльності в школярів значно випереджає їхні мовні можливості. У такий спосіб створюються винятково сприятливі умови для засвоєння нових знань, розвитку навичок уживання нових мовних одиниць у мовленні.

Наприклад, учні можуть інсценувати «Ріпку». Весь процес поділяється на чотири етапи.

1. Ознайомлення із ситуацією.

Учитель встановлює декорацію (картонний будиночок), яка потім завжди асоціюється у дітей із театром. Учитель повідомляє, що театру потрібні актори на ролі дідуся й бабусі, онучки тощо. Сформувавши труп, вчитель вводить необхідну лексику. У цьому разі це слово «turnip»; фраза «Here I am». Замість слів «бабуся», «дідусь» пропонується використовувати відомі дітям «Mummy», «Daddy».

Учні, не охоплені трупою, складають журі. Потім вони будуть акторами й покажуть свою інтерпретацію казки.

2. Постановка завдань.

Учитель пояснює: перш ніж виконати свою роль, кожен учень повинен з'ясувати все про ріпку за допомогою доступних йому мовних засобів, намагаючись використати в діалозі якомога більше знайомих слів та структур.

3. Інсценівка.

Пропонуємо орієнтовний варіант:

Daddy (прогулюючись «сценою», зненацька зупиняється). Oh, what is this? Is this a flower? No... (відповідає собі). Is this a small tree? No... Oh, it is a turnip! It is Masha's turnip! What a big yellow turnip! (намагається витягнути pinky із землі). One, two, three, four. Mummy, come here!

Mummy. Oh, what's this? Is this a flower or a turnip?

Daddy. This is not a flower. It's a turnip!

Mummy. Whose turnip is this?

Masha. It's my turnip (тягнуть pinky). One, two, three, four. Cat, come here!

Cat. Oh, what is this? Is this a flower or a turnip?

Dog. This isn't a flower. It is a turnip.

Cat. Is it Masha's turnip?

Dog. Yes, it is.

Далі дія триває за тією самою схемою. Інценівка закінчується фразою «Ріпки»: «Here I am».

4. Підбиття підсумків.

На завершення вчитель дякує акторам, просить журі назвати кращого учня (того, хто вжив більше лексики, допустивши при цьому менше помилок) і, в разі потреби, аналізує мовлення акторів із погляду граматики, лексики у формі рекомендацій до наступних спектаклів.

Так само можна інсценувати казку «Червоний капелюшок», «Рукавичка» тощо, для чого знадобиться ввести нові слова.

Доцільно розділити казку на епізоди й наприкінці кожного заняття показувати черговий уривок, намагаючись узгодити його з конкретними програмовими вимогами відповідного етапу навчання. Наприклад, можна ввести роль ведучого, який буде представляти діючих осіб, описуючи їхню зовнішність. Хоча передбачуваний прийом не викликає в учителя значних труднощів, завдання варто сформулювати так, щоб вони відображали тільки кінцеву мету комунікації, наприклад: з'ясувати все про ріпку, довідатися, де знаходиться будинок бабусі, тощо. Не можна обмежувати учнів у виборі мовних і мовленнєвих засобів. За такого підходу мовленнєве поведження кожного залежить від мовленнєвого поведження партнера. Саме тому сценарій заздалегідь не створюється, це суперечить ідеї прийому. Звичайно, можливі відхилення, часто несподівані, від сюжету твору, але в більшості випадків вони викликають лише позитивні емоції публіки й дають можливість долучити нових персонажів, що полегшує розв'язання навчальних завдань. У разі потреби вчитель (у ролі казкаря) може легко усунути ці відхилення.

Зазначимо: що частіше вчитель звертається до театральних постановок на занятті, то менше часу й зусиль витрачається на ознайомлення із ситуацією та постановку завдань, а учні частіше можуть мінятися ролями. Це дуже важливо для розвитку навичок мовного поведження у різних ситуаціях. Прийом драматизації, інценівки надзвичайно ефективний для розвитку навичок і вмінь непідготовленого мовлення. Мало хто з учнів залишається байдужим перед можливістю спробувати себе в акторському

амплуа, всі діти стають активними учасниками або свідками використання іноземної мови; спочатку свідомо, а потім і підсвідомо. Прив'язуючи різні мовленнєві звороти до певних ситуацій спілкування, упевненіше оперують ними під час виконання комунікативно спрямованих вправ; швидко оволодівають новою, обумовленою сюжетом, лексикою й надалі вже легше виконують програмові завдання: «Listen, read and act», «Dramatize the text».

Під час виконання вправ із розвитку навичок та умінь непідготовленого діалогічного мовлення спостерігаємо, як учні автоматично включають у діалоги знайомі їм за спектаклями мовленнєві формули.

Театральні постановки – сильний мотив до вивчення мови. Вони допомагають створити мовне середовище, наближене до природного. З'являється можливість активізувати на цій основі практично весь програмовий лексико-граматичний матеріал початкового й наступного етапів навчання. Учні швидко опановують мовні конструкції й формули (у рамках певних ситуацій), потім автоматично оперують ними в ході виконання інших комунікативних завдань.

Під час драматизації процес формування навичок говоріння спрямований на розвиток готовності до спілкування, використання іноземної мови як засобу спілкування. Драматизація сприяє охопленню дітей процесом спілкування. На змістовій основі казки, тексту чи іншого матеріалу для інсценування можуть бути побудовані різні ситуації ігрового рольового спілкування, сюжетно-рольові ігри, діалоги. Отже, драматизація є ефективним засобом навчальної діяльності, що сприяє формуванню мотивації навчання, підвищує виховні й освітні можливості іноземної мови, розвиває іншомовне спілкування.

Література

1. *Методика* викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. – вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. *Зимняя И.А.* Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / И.А. Зимняя. – М.: Просвещение, 1989. – 222 с.
3. *Полат Е.С.* Метод проектов на уроках иностранного языка / Е.С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – №3. – С. 3–9.

Анотації

Світлана КОВАЛИШИНА

Гра-драматизація як форма позакласної роботи з англійської мови

У статті досліджено питання ролі драматизації як засобу навчання говоріння молодших школярів на уроках іноземної мови. Проаналізовано її особливості та технологію впровадження у навчальний процес; виявлено основні передумови мотивації дітей до

вивчення іноземної мови. З'ясовано, що гра-драматизація розвиває комунікативні вміння і допомагає реалізувати творчий потенціал учнів середніх шкіл.

Ключові слова: засіб навчання, драматизація, творча діяльність, творчі здібності, комунікація, артистичні вміння, говоріння, молодший шкільний вік.

Светлана КОВАЛЫШИНА

Игра-драматизация как форма внеклассной работы по английскому языку

В статье исследован вопрос роли драматизации как средства обучения устной речи младших школьников на уроках иностранного языка. Проанализированы её особенности и технологию введения в учебный процесс; выявлены основные предусловия мотивации детей к изучению иностранного языка. Установлено, что игра-драматизация развивает коммуникативные умения и помогает реализовать творческий потенциал учеников средних школ.

Ключевые слова: средство обучения, драматизация, творческая деятельность, творческие способности, коммуникация, артистические умения, говорение, младший школьный возраст.

Svitlana KOVALYSHYNA

Drama-play as a form of extracurricular activities in English

The article deals with the research of the features of dramatization as an oral speech learning of elementary school pupils at foreign language lessons. The features and technology of its introduction in educational process and the basic preconditions of children motivation to study a foreign language have been analyzed. Drama-play develops communicative skills and creative thinking of secondary school.

Keywords: means of training, dramatization, creative activity, creativity, communication, artistic skills, speaking as speech competence, elementary school age.

ПОДІЇ, ЗАХОДИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

День фізкультури та спорту – справжнє ліцейне свято

З нагоди відзначення Дня фізичної культури та спорту в ліцеї №293 було проведено колективну зарядку з елементами оздоровчої ходьби для учнів 1–11-х класів, яку провів за власним методом заслужений тренер України, президент Асоціації ходьби Олександр Шимко. Із великим задоволенням відгукнулися педагоги й батьки учнів на можливість зустрітися з легендарними спортсменами й разом з ними зробити ранкову зарядку. Рухливі вправи забезпечили бадьорість та гарний настрій на весь день усім учасникам заходу.

